

Alena Wagnerová Překotná srdce

maraton

m

Překotná srdce

Alena
Wagnerová
**Překotná
srdce**

Praha 2022
maraton

Knihu finančně podpořilo Ministerstvo kultury České republiky

MINISTERSTVO
KULTURY

© Alena Wagnerová, 2022

© Maraton, 2022

ISBN 978-80-88411-09-3

Antonín Podlaha Karlu Krausovi

I

V Praze dne 8. 5. 1924

Dovedete si zajisté představit,

vážený pane Krausi,

jakým překvapením pro mne byl Váš ctěný dopis, když jsem jej před několika dny našel ve své poště. V těžké chvíli svého života se v něm obracíte na mne, člověka, o jehož existenci sice víte, s nímž jste se ale nikdy osobně nesetkal, a svěřujete se mi se svým trápením. Za důvěru, již mi tím projevujete, jsem Vám zavázán hlubokým díkem. A je to právě důvěra, kterou mi jím prokazujete, jež mi dovoluje změřit míru Vašeho zoufalství. Víte zajisté od paní baronky Sidonie, že mne s její rodinou spojuje staré přátelství, ale příležitost osobně se setkat jsme nikdy neměli. Věděl jsem sice o tom, že na janovickém zámku obvykle trávíte léto, o hloubce vztahu mezi Vámi a paní baronkou mi ale nebylo nic známo.

Byla to mimochodem právě ona, která mi vložila do ruky první válečné číslo Vaší „Fackel“. A ta se pro mne stala skutečnou Pochodní, která mne válkou bezpečně provedla. Dovolím si proto, než

se obrátím k vlastnímu obsahu Vašeho dopisu, využít této příležitosti, abych Vám nejprve poděkoval za všechno, co jste během války svou „Fackel“ vykonal, že jste nikdy nepropadl válečnému nadšení jako tehdy tak mnozí. Neohroženě, s nesmlouvavostí Vám vlastní jste odhaloval její pravou podobu jako ďáblův chrám pohlcující lidské životy, pranýřoval její krutosti a neochvějně stál na straně obyčejných lidí, kteří jí nejvíc trpěli. Ale ani nepřítel pro Vás nikdy nepřestal být nejprve člověkem, bližním. Můj zvláštní dík Vám patří za to, že jste stále znovu připomínal světem zapomenuté utrpení srbského národa a brutalitu, již byl vystaven, a do řad odpůrců této války zmobilizoval i velká jména evropské kultury, Adalberta Stiftera stejně jako Jeana Paula. Každý den jsem tehdy dostával oznámení o smrti svých žáků a farníků na válečných polích Evropy; a v těchto těžkých chvílích mi připadalo, že Vy sám svým hněvem na sebe berete kříž, který válka s sebou nesla. A byla to právě fotografie Ukřižovaného z lotrinského Saarbumbu v čísle z května roku 1916, jemuž hned v prvních dnech války granát urazil kříž, která mnou otřásla snad nehlouběji. Jak bezmocně se vzpínaly jeho paže k nebesům, jako kdyby i on ztratil moc své lásky

Kristus bez kříže – fotografie otištěná v Krausově časopise
Die Fackel v květnu 1916.

nad lidmi a nad světem, trpěl se všemi ostatními, kterým už nebyl Vykupitelem, ale spolutrpicím. Jako by samotná radostná zvěst evangelia tu měla být světovými mocnostmi rozstřílena dělovými koulemi zasahujícími i samotný majestát kříže. A tím byly už v prvních dnech války symbolicky pošlapány všechny hodnoty, k nimž se lidstvo staletími dopracovalo.

Nemohu ovšem na tomto místě opomenout dodat, že bylo v našem tenkrát společném rakouském státě možné, aby v podstatě bez cenzury mohl vycházet časopis, který válce, kterou on vedl, tak nesmlouvavě stavěl kritické zrcadlo, nazýval věci a události pravým jménem, a tím se vystavoval nebezpečí obžaloby z podrývání válečné morálky. To, že ani Vy sám jste nebyl nijak osobně postižen, mluví pro tento stát a ukazuje nám jej z tohoto úhlu pohledu jako zachováníhodný. Přitom ale řada Vašich odhalení svědčí naopak o tom, že budoucnost neměl, protože spojením s Německou říší a jejím militarismem se tak říkájíc zpronevěřil samotné ideji státu rakouského – být říší, která je mírovým domovem národů, zatímco *bella gerant alii*, války vedou ostatní. Idea mírového spolužití řady národů, jak ji zaniklá monarchie jako první v Evropě do

jisté míry uskutečnila – přičemž ovšem nemohu opomenout českého krále Jiřího Poděbradského, který se o to jako první v evropských dějinách pokoušel –, zůstává ovšem i přesto živou, následováníhodnou. A jak bych si přes nevůli mnoha českých vlastenců dovolil dodat, i nezapomenutelným dědictvím monarchie. O tom ovšem spolu mohou mluvit jen dva lidé jako Vy a já, kteří už překročili zenity svých životů.

Ale ani v tomto už pozdním čase nejsme osvobozeni od bolestí a trápení, jak o tom svědčí právě Váš dopis. Bylo to neklidné, zoufalé pero, které jej psalo, a proto si dovolím rekapitulovat jeho obsah, abyste pro případ, že jsem z něj něco ne zcela přesně pochopil, mne mohl opravit.

Z Vašeho dopisu vyrozumívám, že mezi Vámi a paní baronkou je už víc než rok, až na několik v podstatě zbytečných telegramů, jak uvádíte, přerušen veškerý kontakt. Ve Vašem vztahu sice docházelo již předtím k určitým výkyvům, periodám blízkosti a odcizení, jimiž se zároveň obnoval ve své původní intenzitě. Ale tak dlouhé doby bez jediného znamení života ze strany paní baronky mezi Vámi ještě nebylo; takže už téměř nedoufáte v obnovení vztahu, který je pro Vás

vztahem životním. Zvlášť když v letošním roce, jak uvádíte ve svém dopise, opomenula i přání k Vaším narozeninám, letos spojeným i s dvacátým pátým výročím založení „Die Fackel“, což Vás zvlášť zranilo. A jak píšete slovy z Rousseauovy „Nové Heloisy“, „každý krok, který mne od ní vzdaluje, rozděluje mé tělo a mou duši a nechává mne cítit blízkost smrti“. Nejbolestnější na tom je pro Vás ale pocit, že jste to nebyl Vy, komu láska a milostná touha paní baronky platily, ale její zemřelý bratr Johannes. A Vy jste pro svou podobu s ním, kterou uvádíte, sloužil jen jako jeho zástupce, nápodoba, Pappkamerad. Byl to konkrétní zážitek, který Vám roli jeho zástupce udělal tak bolestně zřejmou a ponižující. V okamžiku vašeho milostného sblížení otevřela paní baronka náhle oči a zašeptala bratrovo jméno, jako by to byl on, kdo teď sdílí její lože. A v jejím hlase bylo tolik touhy a smutku, že Vás jako bleskem, jak ve svém dopise píšete, přepadlo poznání, že jste byl ve Vašem vztahu jen jeho zástupcem, a ne tím, jemuž platila její láska. Jestli i paní baronka si byla vědoma toho, co se stalo oním nešťastným vyslovením jména jejího bratra v okamžiku milostného splynutí, sice nevíte, tím ale v každém případě mezi Vámi nastal